
Alžběta Pomořanská

Anna Košátková - Drahomír Suchánek

Z předchozích článků již mohl čtenář pochopit, že Karlovy politické zájmy motivovaly i uzavírání jeho sňatků. Nejinak tomu bylo u svatby s jeho poslední ženou, Alžbětou Pomořanskou. Karlovo jednání o sňatku začalo přibližně tři čtvrtě roku po smrti jeho třetí ženy Anny Svidnické. Karel IV. obrátil svůj zájem do Polska. Politiku tímto směrem realizovali Lucemburkové již dříve. V návaznosti na ambice posledních Přemyslovců Václava II. a Václava III. nikdy zcela nepustili ze zřetele polské území a alespoň se jim podařilo připojit s konečnou platností k českému státu slezská knížectví. Nyní se zdálo, že se postupně otevírá možnost zvýšit šance na polské dědictví. Poslední polský král z dynastie Piastovců Kazimír III. nezplodil mužského nástupce a také obě jeho dcery zemřely ještě za jeho života. Potomstvo měla jen jedna z nich, Alžběta, provdaná za Bogislava, vévodu z Pomořan-Wolgastu – syna Kazimíra a dceru Alžbětu. V případných úvahách o nástupnictví na polský trůn proto mohla hrát Alžběta v případě úmrtí svého bratra významnou roli, čehož si byl Karel IV. samozřejmě dobře vědom.

Ústředním motivem Karlova čtvrtého sňatku ale v žádném případě nebyla promyšlená územní politika, jak by se snad mohl z předchozích slov zdát. Karel samozřejmě usiloval o posílení své pozice na severní hranici svých držav, musel ale počítat s ostražitým postojem polského krále Kazimíra III., bavorských a braniborských Wittelsbachů a dalších nespokojených pánů. Již od počátku 60. let ho rovněž velmi zaměstnávaly konflikty s jeho zetěm, rakouským vévodou Rudolfem, který se pokoušel vytvořit protilucemburskou koalici. V dubnu 1362 se na jednáních ve Vídni spojili mocní sousedé Českého království, kteří se obávali růstu moci Karla IV. S velkým znepokojením pohlížel Karel na silnou koalici rakouského vévody, polského krále, uherského krále či Wittelsbachů, která záhy zahájila vojenské akce. Karel musel shromáždit vojsko a na uhersko-moravské hranici očekával útok nepřátelských oddílů. Téměř v předvečer zahájení bojů však přišla zpráva o smrti Karlovy manželky Anny, která zemřela při porodu i s dítětem. Tato událost vedla k uzavření příměří a následným intenzivním jednáním. Karlovi se podařilo nalézt smír s polským Kazimírem a následně se usmířil i

s vévodou Rudolfem a uherským králem Ludvíkem. Smrt Anny Svídnické tak paradoxně uchránila české země od války a naopak upevnila Karlovu pozici ve středoevropském prostoru.

Karlova a Alžbětina svatba se konala na Boží hod svatodušní 21. května 1363 v Krakově. Alžbětě bylo šestnáct let, Karlovi sedmačtyřicet. Manželé se v Krakově, kde Alžběta vyrůstala, dlouho nezdrželi. Zakrátko odcestovali do Břehu (Brzeg), konec května a počátek června strávili ve Vratislavi a k 10. červnu 1363 je již doložen jejich pobyt v Praze. Pět dní poté, v den sv. Víta, byl v pražské katedrále korunován českým králem dvouapůlletý Václav, syn Karla IV. z předchozího manželství s Annou Svídnickou. Jaký byl vztah nové Karlovy druhé ženy k nevlastnímu synovi, nejsme schopni zjistit. Ovšem fakt, že Alžběta Pomořanská byla korunována českou královnou až tři dny po svém malém nevlastním synovi, předznamenává Karlův záměr zamezit případným Alžbětiným synům nástupnictví před jeho prvorozeným synem. Jak malého Václava, tak Alžbětu korunoval první pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic.

14. února 1368 se Alžbětě narodil první syn – Zikmund. Ještě před ním přišla na svět dcera Anna, budoucí anglická královna. Po Zikmundovi následoval další syn Jan, budoucí vévoda zhořelecký, poté Karel, který zemřel ve věku jednoho roku, dcera Markéta, a syn Jindřich, který taktéž bohužel nepřežil batolecí věk. Ze všech čtyř manželství Karla IV. vzešli tři synové – Václav, Zikmund a Jan.

Významným momentem v životě Alžběty Pomořanské byla druhá římská jízda jejího manžela, které se taktéž zúčastnila. Alžběta měla s sebou rozsáhlý doprovod, takřka celý svůj dvůr. Cesta trvala téměř dva roky, z Prahy přes Vídeň do Udine, potom do Luccy, Florencie, Pisy, a následně do Říma. 1. listopadu 1368 byla Alžběta z rukou papeže Urbana V. v Římě korunována císařovnou.

Život druhé císařovny na českém trůně měl jistě více zajímavých momentů, než těch, ve kterých byla zvěčněna Jaroslavem Vrchlickým; později Janovou Brejchovou v režii Zdeňka Podskalského v komedii Noc na Karlštejně. Alžběta Pomořanská ovdověla v listopadu 1378 ve svých jednatřiceti letech, po manželství, které trvalo patnáct let. Až do své smrti v roce 1393 žila z důchodů z věnných měst. Otázkou je, zda vyvíjela nějaké soukromé aktivity. Patrně se příliš neangažovala v politice, o tom by se nějaké doklady jistě zachovaly. Částečně se nám dochovala korespondence s její dcerou Annou, anglickou královnou. Z letmých zmínek lze uvažovat o konfliktech s nevlastním synem Václavem IV. a jeho manželkou Johanou Bavorskou, která například přesídlila z různých důvodů z Prahy do Písku. Poslední žena Karla IV. zemřela 14. února 1393 v Hradci Králové, vcelku zapomenutá a mimo veškeré dění. Pohřbena byla do královské krypty Svatovítské katedrály vedle svého manžela a svých dvou synů zemřelých v dětském věku.

Rozšiřující literatura:

DOMEČKA, Ludvík. *Památky po královně Elišce, choti Karla IV. a její život*. Praha: Nákladem odboru Historického a průmyslového musea v Hradci Králové, 1895.

KAVKA, František. *Čtyři ženy Karla IV.* Praha: Paseka, 2002.

KUBÍNOVÁ, Kateřina. *Imitatio Romae – Karel IV. a Řím*. Praha: Artefactum, 2005.